

Vključevanje ključnih kompetenc

Jezik, državljanstvo, kultura in
umetnost

Poročilo, pripravljeno v okviru projekta »Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest 2022–2026«

Maj 2026

Vključevanje ključnih kompetenc – Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost

Poročilo o opravljeni aktivnosti Vključevanje ključnih kompetenc – Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost (JDKU).

Interno gradivo.

PRI PRIPRAVI POROČILA SO SODELOVALI:

Avtorji:

Danuša Škapin, Karmen Stolnik, Karmen Volavšek, Darja Štirn, Grega Močivnik

Urednica:

Lea Avguštin

Jezikovni pregled:

Amidas, d.o.o.

Center RS za poklicno izobraževanje

Ljubljana, maj 2026

Projekt sofinancirata Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije in Evropska unija – NextGenerationEU. Projekt se izvaja skladno z načrtom v okviru razvojnega področja »Pametna, trajnostna in vključujoča rast«, komponente Krepitev kompetenc, zlasti digitalnih in tistih, ki jih zahtevajo novi poklici in zeleni prehod (C3 K5), ukrepov: reforma C. Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest in investicija G. Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela: projekt Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest.

Kazalo

O projektu	4
1 Zakaj je pomembno razvijati kompetenco JDKU?	5
2 Kako razvijati kompetenco JDKU v povezavi s poklicnimi kompetencami?	7
3 Priporočila za izvajanje in vključevanje kompetence JDKU	11
4 Podporna gradiva.....	14
4.2 Vaja: Resnica o meni.....	15
4.3 Vaja: Zrcalo	16
4.4 Vaja: Simultani plosk	16
4.5 Vaja: Sprejemanje in pošiljanje zvokov	17
4.6 Vaja: Asociacije	18
4.7 Vaja: Jaz sem	19
4.8 Vaja: Utelešanje pojmov	20
5 Ključna sporočila pri uporabi tovrstne metode dela.....	21
6 Literatura in viri	23
7 Priloge.....	25
7.1 Priloga 1: Učna priprava, ki vključuje ključno kompetenco JDKU	25
7.2 Učna priprava, ki vključuje ključno kompetenco JDKU – primer 2.....	28
7.3 Priloga 3: Predloga za načrtovanje aktivnosti po modelu petih korakov	34
7.4 Priloga 4: Konkretizacija ciljev	40

Kazalo shem

<i>Slika 1: JDKU na Gimnaziji Ljutomer, ŠC Celje in Srednji zdravstveni šoli Ljubljana.</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
<i>Slika 2: Delo dijake povezuje.....</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.

O projektu

Projekt »Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest 2022–2026« je financiran v okviru Načrta za okrevanje in odpornost (NOO), ki je nacionalni program reform in naložb, s katerimi se blažijo gospodarske in socialne posledice pandemije covida-19 v Sloveniji. Namen načrtovanih ukrepov NOO je do leta 2026 podpreti dolgoročno trajnostno rast ter obravnavati izzive zelenega in digitalnega prehoda.

Temeljni cilj projekta je modernizirati poklicno in strokovno izobraževanje na način, ki bo omogočal krepitev kompetenc za digitalni in zeleni prehod, večjo prilagodljivost, odpornost in odzivnost PSI na potrebe trga dela, okolja in posledično izboljšanje njegove relevantnosti za gospodarsko okrevanje, zvišanje produktivnosti ter uravnotežen družbeni, okoljski in gospodarski razvoj.

V okviru projekta se izvajajo naslednje aktivnosti:

- aktivnost 1: kompetence in kvalifikacije za digitalni in zeleni prehod,
- **aktivnost 2: kakovost načrtovanja in izvedbe programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja na ravni izvajalcev,**
- aktivnost 3: nadaljnji razvoj vajeništva in povezava šol s podjetji,
- aktivnost 4: digitalno podprta učna mesta na področju zdravstva in socialnega varstva ter predšolske vzgoje,
- aktivnost 5: prenova višješolskih študijskih programov (za zeleni in digitalni prehod) in
- aktivnost 6: izvedba dogodkov za povečanje atraktivnosti in kakovosti PSI.

Dokument se nanaša na aktivnost 2 in znotraj nje na usposabljanje strokovnih in vodstvenih delavcev, osredotoča pa se na ključno kompetenco Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost (JDKU).

1 Zakaj je pomembno razvijati kompetenco JDKU?

»Projekt SKUM – raziskovanje vsebin s pomočjo kulture in umetnosti« (op. D. Š) je resnično obogatil moj predmet. Pri rednem pouku nam dejansko zmanjka časa za poglobljeno spoznavanje in razumevanje našega telesa. Tukaj smo imeli priložnost na malo drugačen način poglobiti znanje. Še posebej pa moram izpostaviti dve dijakinji, ki sta bili po znanju v času šolanja slabši in v razredu tudi bolj tihi, med projektom pa sta izstopali kot avtorici najboljših fotozgodb.«

(profesorica anatomije na SŠZD SG)

»Veliko smo ponovili glede snovi pri anatomiji, saj bomo to tudi potrebovali, dijaki pa osvežujemo znanje iz treh predmetov. Način dela se mi je zdel zanimiv, fotograf se je osredotočil na vsakega dijaka posebej, kar je bilo v zelo veliko pomoč. Snov smo bolje razumeli, saj smo se bolj poglobili in si organe tudi na drugačen način razložili.«

(dijakinja na SŠZD SG)

Refleksiji profesorice in dijakinje kažeta na pozitivne učinke vključevanja umetnosti v pedagoški proces. Aktivnosti so se dogajale v okviru projekta Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (SKUM), katerega kvalitativna analiza zbranih evalvacij in refleksij učiteljev, umetnikov in otrok/mladostnikov je pokazala večjo angažiranost otrok in mladostnikov, boljše razumevanje snovi in razvijanje kritičnega mišljenja. Prav tako je tudi način dela in dokumentiranja omogočal bolj poglobljen pogled v procese učenja in delovanja, subtilnejše zaznavanje otrokovih/mladostnikovih potreb in interesov ter več možnosti za samospraševanje in prespraševanje z drugimi: o svoji vlogi v pedagoškem procesu, o izzivih in priložnostih, ki jih ponujajo otrokom/mladostnikom, o osmišljanju obravnavanih vsebin in iskanju različnih didaktičnih oblik za delo z otroki in mladostniki. (Štirn Janota, Štirn 2022)

V današnjem času je problem šole, kot opozarjajo številni sodobni teoretiki vzgoje, njena pretirana usmerjenost v instrumentalistične cilje, ki v ospredje postavljajo replikacijo informacij, razvoj digitalnih, jezikovnih in matematičnih znanj ter veščin, ki so merjeni skozi normativne standarde znanja in učinkovitost/koristnost za trg, kar vodi k pragmatičnemu preračunavanju, kaj se splača naučiti za odlično oceno. Zato je še

toliko bolj pomembno, da v mladostnikih vzbudimo željo po učenju, željo po tem, da obstajajo v svetu kot subjekt in izkažejo kritičnost. Pomembno je, da mladostnikom ponudimo prvoosebne izkušnje, da v procesu učenja in poučevanja v ospredje postavimo pomen omogočanja subjektivnih doživetij, dialoga, v katerem učenci skupaj z učiteljem v komunikaciji preizprašujejo, kako razumejo pojave, kontekstualizirajo znanje na podlagi lastnih izkušenj, se učijo obstajati in delovati v svetu, kar je več kot zgolj učiti se o njem. (Štirn Janota, Štirn 2023)

Več teoretikov poudarja, da je eden od načinov, ki lahko podpre mladostnika pri celostnem učenju in raziskovanju, razvijanju subjektivnega znanja in aktivnem zanimanju za svet ter vstopanju v svet, vzgoja in izobraževanje z umetnostjo (Medveš 2020, Kroflič 2022, Biesta 2022, Štirn Janota in Štirn 2023).

Ni naključje, da mednarodni dokumenti UNESCO, OECD in EU propagirajo vzgojo z umetnostjo za doseganje kompetenc, potrebnih v 21. stoletju. P. Collard zapiše, da umetnost razvija veščine, ki so pomembne za zaposlitvene zmožnosti v 21. stoletju, na primer radovednost, ustvarjalnost, domišljijo, delovno disciplino in sodelovanje, poleg tega pa vzgoja z umetnostjo pomeni, da učeči se osebi damo glas, da je soudeležena v poučnem pogovoru.

Osnutek predloga nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023–2033 kot enega od strateških ciljev (prednostno področje družbeni razvoj ter vloga vzgoje in izobraževanja) izpostavlja razvijanje kulturne zavesti ter izražanja skozi spoznavanje, raziskovanje, doživljanje in sprejemanje kulture ter umetnosti.

Ključna kompetenca Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost (JDKU) se usmerja v razvijanje jezikovnega znanja in zmožnosti, individualne vpetosti v lokalno, nacionalno in globalno okolje ter kulturne zavesti in izražanja.

V poklicnem in strokovnem izobraževanju nosi ključna kompetenca izjemno pomembno vlogo pri oblikovanju uspešnih posameznikov, ki so pripravljeni na izzive prihodnosti. Naša naloga je, da dijakom omogočimo razvijanje jezikovnega znanja in zmožnosti, ki jim bodo pomagale pri individualni vpetosti v lokalno, nacionalno in globalno okolje na način sobivanja odgovornih posameznikov.

Obvladovanje strokovnih jezikov, bodisi v slovenščini, italijanščini ali madžarščini, ter zmožnost povezovanja teh jezikov v večjezični družbi, je osnova za uspešno pridobivanje in uporabo znanja. Prav tako je pomembno razvijati bralno in medijsko pismenost ter spoštljivo poslovno sporazumevanje.

Ključno je tudi spodbujanje kritičnega mišljenja, etične refleksije in aktivnega delovanja v skupnosti. S tem pomagamo dijakom oblikovati osebnost in privzemati vrednote, ki temeljijo na človekovih pravicah in dolžnostih.

Kultura, kot sklop duhovnih, materialnih in čustvenih značilnosti, predstavlja okvir, v katerem se dijaki lahko izražajo in razvijajo čut za estetiko. Umetnost jim omogoča, da raziskujejo različne jezike in načine izražanja, kar jih bogati in povezuje z drugimi znanji in veščinami.

Slika 1: JDCU na Gimnaziji Ljutomer, ŠC Celje in Srednji zdravstveni šoli Ljubljana.

2 Kako razvijati kompetenco JDCU v povezavi s poklicnimi kompetencami?

Pri načrtovanju in izvedbi vsebin s ciljem uresničevanja kompetence JDCU sledimo petstopenjskemu modelu načrtovanja, ki predstavlja modificirano obliko izkustvenega učenja. Gre za avtorski model, ki so ga razvili pedagogi na Zavodu Petida (www.petida.si) v okviru različnih projektov (Štirn 2010; Kroflič idr. 2010; Štirn Janota idr. 2012).

Petstopenjski model načrtovanja

Darja Štirn, Robi Kroflič in Petra Štirn Janota so pripravili petstopenjski model

»Financira Evropska unija – NextGenerationEU«

načrtovanja, ki je prilagojen za potrebe Centra RS za poklicno izobraževanje v okviru usposabljanja za ključno kompetenco Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost.

Korak	Aktivnosti učitelja	Aktivnosti dijakov	Sodelovanje z okoljem*	Gradiva, dokumenti	Sprotna refleksija	Čas
Korak Občutljivost : uvodna motivacija za izbrano kompetenco/cilje in umetniški medij dejavnosti						
Korak Seznanjanje, osmislitev : zbiranje informacij o izbrani tematiki z namenom vpogleda v pomen dejavnosti						
Korak Dialoškost : komunikacija in izmenjava izkušenj, idej (dialog med vrstniki, z vzgojitelji/učitelji, umetniki, drugimi ...), pridobivanje povratnih informacij o raziskovanju, o sebi						
Korak Ustvarjalnost : aktivnost otrok/mladostnikov, sporočanje o vsebini prek umetniške izkušnje, sodelovanje z umetniki, kulturnimi ustanovami ...						
Korak Družbeni angažma : javna predstavitev rezultatov dejavnosti (v razredu, na ravni vrtca/šole, v kulturni ustanovi, v lokalni skupnosti ...)						

* Sodelovanje s KU, NVO, umetniki ...

Več informacij za poglobljeno delo lahko najdete na spodnjih povezavah:

- <https://petida.si/predavanja-in-teoreticni-okvir/>
- Štirn, D. (2010): »Uvajanje umetniških praks v predšolsko vzgojo ali kako smo se (o)žlahtili«. V Kroflič, R., Štirn, D., Štirn Janota, P. & Jug, A. (ur.). Kulturno žlahtenje najmlajših – razvoj identitete otrok v prostoru in času preko raznovrstnih umetniških dejavnosti. Vrtec Vodmat. Ljubljana, 14–23.
- Kroflič, R. Štirn D., Štirn Janota P., Jug, A. (2010). Kulturno žlahtenje

najmlajših. Razvoj identitete otrok v času in prostoru preko raznovrstnih umetniških dejavnosti. Ljubljana: Vrtec Vodmat.
http://www.vrtecvodmat.si/images/pdf-ji/kulturnozlahtenjenajmlajsh_zaiten.pdf

- Štirn Janota P., Štirn D. (2012). Lahko v šoli tudi drugače? – Reševanje konfliktov in oblikovanje vzgojnih projektov. CPI. Ljubljana.
<https://cpi.si/aktualno/knjiznica/gradiva/lahko-v-soli-tudi-drugace/>

Primer umeščanja kompetence JDKU v izvedbeni kurikulum

Kroskurikularno povezovanje in vključevanje umetnosti v izvedbeni kurikulum

Primer umeščanja JDKU v izvedbeni kurikulum – primer SŠGT Radenci

Medpredmetno povezovanje učnih vsebin je odličen način, kako lahko dijakom ponudimo celostno izobraževalno izkušnjo ter predstavlja temelj uspešnega in učinkovitega dela, ki se odraža v večji motivaciji in večji pripravljenosti dijakov za delo.

V okviru projekta SKUM je šlo za medpredmetno povezovanje strokovnih modulov in splošnih izobraževalnih predmetov – povezali so se učitelji slovenščine, angleščine, zgodovine, matematike in praktičnega pouka turizma. V učnem procesu so sodelovali tudi z umetniki in tako izdelali inovativen turistični produkt, ki so ga naslovili Idemo v park.

Dijaki so raziskovali Zdraviliški park Radenci, v njem poiskali nekaj najbolj zanimivih točk, ki so postale doživljajske točke z zgodbami. Ustvarili so doživljajsko pot, namenjeno otrokom. Umetniška izkušnja, ki so jo dijaki pridobili s sodelovanjem z umetniki, je pomagala učne vsebine povezati z učenjem v realnem okolju.

- Pri praktičnem pouku turizma so dijaki oblikovali tržni turistični produkt in s pomočjo umetnikov razvili različne vrste animacije.
- Pri SLO so si dijaki zamislili pravljичne junake in o njih ustvarili zgodbe ter jih umestili v znamenitosti parka.
- Pri ANG so ustvarjene zgodbe prevedli v angleški jezik, tako da je turistični produkt uporaben in dostopen tudi za tuje goste.
- Pri MAT so ustvarili matematične naloge in uganke, ki so jih otroci potem reševali na doživljajski poti.

- Pri ZGOD pa so spoznavali kulturno-zgodovinske spomenike parka.

V pouk so se vključevali umetniki s področja kreativnega turizma (Nina Peče Grilc), pripovedništva (Ana Duša), gledališča (Grega Močivnik) in fotografije (Luka Dakskobler). Dejavnosti učiteljev so bile, da so z novimi učnimi metodami dela in vključevanjem umetnikov v redni pouk slednjega popestrili, hkrati pa dosegali učne cilje, vendar z drugačnim načinom dela.

Dijaki so sledili navodilom učiteljev in umetnikov in kot končni produkt je nastala knjižica s predstavitvijo parka, fotografijami, ki predstavljajo park, in zemljevidom parka z označenimi doživljajskimi točkami. Vsaka doživljajska točka vsebuje zgodbico z dodanimi kreativnimi nalogami in zanimivostmi. V zgodbah otroci spoznajo resnične in pravične junake parka: Karla Henna, dva srčka – Karlo in Rudija, ptičko siničko, veveričko Muki in tri vile: Floro, Favno in Marino. Ob zgodbah in nalogah se otroci lahko prijetno zabavajo.

Umetniki so najprej predstavili vsak svoje področje delovanja, nato pa so se vključevali v pouk in sproti pregledovali nastale produkte ter dijake usmerjali pri nadaljnjem delu. Vključevanje umetnosti v vzgojno-izobraževalno delo je prineslo mnoge koristi; dijaki so pri praktičnem pouku turizma dosegali boljše rezultate, pri zgodovini so spoznavali naravno in kulturno dediščino, pri slovenščini so postali bolj kreativni v pisanju ter spretni v pripovedovanju in nastopanju, zapise so prevedli tudi v angleški jezik, prav tako pa so spoznali, da se matematične zakonitosti skrivajo povsod.

Dijaki so ugotovili, da jih je delo povežalo. Predvsem pa je nekatere motiviralo za delo in jim ponudilo možnost, da se na tak način izpostavijo v javnem prostoru in uveljavijo.

Slika 2: Delo dijakov povezuje.

Primer učne priprave z vključevanjem kompetence JDKU

- Priloga 1: Učna priprava ŠHVU Celje
- Priloga 2: Učna priprava SZŠ Slovenj Gradec, ki je nastala v projektu SKUM

3 Priporočila za izvajanje in vključevanje kompetence JDKU

V nadaljevanju predstavljamo nekaj priporočil za izvajanje in vključevanje ključne kompetence JDKU na ravni razreda, na ravni šole in na ravni sistema.

Na ravni razreda:

- vključevati cilje JDKU v pouk,
- posvetiti pozornost razvoju jezikovnih zmožnosti vseh dijakov v razredu (upoštevati težave dijakov tujcev),
- izpostaviti moralna vprašanja ter spodbujati kritičnost in odgovornost dijakov,
- vključevati v pouk primere iz lokalne kulturne dediščine (strokovna podpora in povezovanje z enotami Zavoda za kulturno dediščino Slovenije, muzeji in arhivi),
- krepiti razred kot skupnost, razvijati spoštovanje, strpnost in medkulturni dialog,

- povezati se s strokovnimi delavci v kulturnih ustanovah, z umetniki in drugimi strokovnjaki iz okolja, ki sodelujejo pri pouku,
- sodelovati z učitelji splošnoizobraževalnih predmetov (poučevanje v tandemu, sinhronizirano poučevanje sorodnih vsebin, sodelovanje pri vrednotenju ...),
- spodbujati dijake, da ustvarjajo in se izražajo skozi umetniške jezike/prakse (npr. dijaki opremijo učilnico in druge šolske prostore, okrasijo za različne priložnosti, pripravijo kulturni dogodek ...).

Na ravni šole:

- razvijati JDKU v okviru strokovnih modulov in splošnoizobraževalnih predmetov ter modulov odprtega kurikula (npr. dodatni tuji jeziki, poslovno komuniciranje, izražanje skozi različne medije/vizualne komunikacije, izražanje z različnimi umetniškimi jeziki ...),
- ponuditi interesne dejavnosti s področja JDKU (kulturni dnevi, ekskurzije, delavnice, druge dejavnosti ...),
- povezati se s strokovnimi delavci v kulturnih ustanovah, umetniki in drugimi strokovnjaki iz okolja, ki sodelujejo pri pouku ali drugih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela,
- ponuditi opravljanje PUD v kulturnih ustanovah,
- spodbujati in zagotavljati izobraževanje strokovnih delavcev na področju JDKU,
- sodelovati na tekmovanjih, natečajih, drugih dogodkih na temo JDKU,
- deluje kulturni koordinator, ki dobiva informacije o ponudbi kulturno-umetnostne vzgoje, usklajuje razne dogodke in skrbi za sistematičen vnos vsebin JDKU v aktivnosti na šoli,
- organizirati projekt mednarodne mobilnosti (spodbujanje jezikovnih kompetenc in medkulturnega dialoga),
- spodbujati sodelovanje učiteljev strokovnih modulov in splošnih predmetov pri doseganju ciljev JDKU (npr. sodelovanje pri vrednotenju jezikovnega izražanja, pri estetskem vrednotenju izdelkov ipd.),
- upoštevati pobude dijakov za dejavnosti na področju JDKU.

Na ravni sistema:

Kulturni bazar in mreža kulturnih koordinatorjev

Obiščite spletno stran <https://kulturnibazar.si/>

Slikajte kodo.

Postanite del mreže kulturnih koordinatorjev, ki mesečno dobivajo obvestila o ponudbi kulturno-umetnostne vzgoje!

Usposabljanja in dogodki za strokovne delavce VIZ na področju JDKU

Konferenca Jeziki v izobraževanju, Kulturni bazar, Teden kulturne dediščine, Teden umetnosti, Nacionalni mesec skupnega branja ipd.

Spremljajte ponudbo usposabljanja na portalu Kulturni bazar.

Projekti Ministrstva za kulturo ter Ministrstva za vzgojo in izobraževanje na temo kulturno-umetnostne vzgoje (KUV)

Razvojna pisarna za kulturno-umetnostno vzgojo na Ministrstvu za kulturo bo ponujala podporo pri vključevanju kulturno-umetnostne vzgoje v razvojne načrte VIZ.

Projekti MK, financirani v obdobju 2025–2029 s sredstvi ESS+, bodo namenjeni tudi srednjim šolam. Srednje šole, ki se bodo odločile za sodelovanje v projektih KUV:

- bodo imele zagotovljeno brezplačno strokovno usposabljanje za strokovne delavce šol v okviru Nacionalnega stičišča kulturno-umetnostne vzgoje Kulturni bazar (2025–2029),
- v nacionalnem projektu Regijski centri kulturno-umetnostne vzgoje (vodi Zavod Bunker) bodo lahko posamezni razredi iz sodelujočih srednjih šol vključeni v tridnevni brezplačni kulturno-vzgojni paket (v obdobju 2026–2029),
- v obdobju 2026–2029 bodo potekali nacionalni in inovativni projekti KUV na področjih filma, glasbenih, uprizoritvenih in vizualnih umetnosti, ki bodo namenjeni tudi srednjim šolam. Vključene srednje šole bodo imele možnost brezplačnih KUV dejavnosti s kulturnimi ustanovami in ustvarjalci (predstave, razstave, filmi, koncerti, ustvarjalne delavnice).

4 Podporna gradiva

a) Podporno gradivo za vključevanje ključne kompetence JDKU v strokovne module je dostopno na portalu E-torba: <https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/90/read>

Uvod z vijoličastim zmajem

V Celju je na festivalu Dragondays leta 2024 nastala zanimiva stenska poslikava. Njen avtor je Miha Artnak, ki je s pomočjo sodelavcev po svoje uredil podhod v poslovni stavbi Celeiaparka na Aškerčevi.

Miha Artnak, njegov vzdevek je Artur, je diplomant Akademije za likovno umetnost, slikar, pa podjetnik in ima v lasti oblikovalsko studio, kar mu omogoča preživetje. S podobnimi projekti kot v Celju se udeležuje v prostem času, zato se je poimenoval "medejal umetnik". Z graditvijo je začel ukvarjati leta 2000. Sprožilec je bil dogodek, ko je njegov brat domov prinesel vrečko s spreji.

Stenska poslikava z vijoličastim zmajem
<https://www.celje.info/kultura/celje-a-nova-stenska-poslikava-iz-grafitov/>

Kaj mislite, kako je nastala stenska poslikava z vijoličastim zmajem?

- ☐ Na roko z raznobarnimi spreji
- ☐ S premičnim stenskim tiskalnikom, ki je na steno nanašal barvo
- ☐ S pomočjo vnaprej izdelanih šablon, v katere je s sprejem nanašal barvo

Preveri

Razmislite:

Kaj je sporočilo stenske poslikave z vijoličastim zmajem?

S katerimi dijli strokovnih modulov bi to umetniško delo lahko povezali?

Poiščite več informacij o avtorju poslikave Mihi Artnaku in njegovih delih. Katere teme izpostavlja?

Kako se te teme povezujejo s dijli strokovnih modulov in izobraževalnih programov?

V kolikšni meri so te teme pomembne za dijake in njihovo prihodnost?

b) Nabor vaj z gledališkimi tehnikami za spodbujanje sproščenega in ustvarjalnega izražanja

4.1 Nabor vaj za razvijanje ključne kompetence

V nadaljevanju predstavljamo nabor vaj, ki jih strokovni delavci lahko uporabijo za razvijanje ključne kompetence Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost pri dijakih.

4.2 Vaja: Resnica o meni

Vsi (razen ene osebe) se razporedijo v krog, ena oseba pa igro začne v sredini kroga. Položaji ostalih (v krogu) se označijo s predmetom (npr. čevlji, ključi – ni pomembno, za kakšen predmet gre, označi se samo položaj). Ti predmeti se med igro ne prestavljajo. Oseba v sredini kroga pove trditev, ki je resnična zanjo (npr. Rada tečem/Še nikoli nisem bila na drugi celini/Govorim špansko/ ...). Osebe v krogu prisluhnejo trditvi, in če zanje trditev prav tako velja, morajo zamenjati položaj. Tudi oseba, ki je bila v sredini in je trditev povedala, najde položaj v krogu. Ena oseba vedno ostane brez položaja v krogu. Ta gre na sredino in igra se ponovi.

Cilj: Igra je namenjena spoznavanju skupine, urjenju sproščene koncentracije in pozornosti, grajenju samozavesti, vzpostavljanju zaupanja v skupini, urjenju javnega nastopanja.

Opombe: Trditve so lahko splošne ali bolj intimne, odvisno od tega, kakšno vzdušje vlada v skupini in ali se osebe v skupini poznajo že dlje časa ali pa se prvič vidijo. Udeležence se spodbuja k temu, da jasno in glasno povedo trditve ter da o njih ne razmišljajo preveč in jih ne pripravijo vnaprej (še preden so v sredini kroga). Ni treba biti inovativen, preproste trditve so povsem v redu.

Variacije in dodatki

- Udeležence se spodbudi, da v iskanju trditve (ko so v sredini kroga) ostalim udeležencem gledajo v oči in skušajo poiskati navdih za trditev v očesnem stiku (da ne gledajo v tla ali v zrak).

- Doda se pravilo, da ne smejo zamenjati položaja s sosednjim (razen, če ni možno drugače).

4.3 Vaja: Zrcalo

Osebe so v parih, vsaka gleda svojega partnerja v oči. Eden od partnerjev izvaja gibe, drugi pa ga mora čim bolj natančno posnemati, kot bi bil njegovo zrcalo (na isti način, kot bi se gledali v zrcalu). Sčasoma se vlogi zamenjata, nato pa sta oba v paru hkrati tista, ki izvajata gibe in sta zrcalo (torej se vodenje in sledenje spontano prenaša z enega na drugega).

Cilj: urjenje koncentracije, zvišanje stopnje pozornosti, razvijanje socialnih veščin: vživljanje v druge, sposobnost prilagoditi se drugim, sposobnost prevzemanja pobude in odgovornosti, razvijanje empatije, občutenje lastnega telesa.

Opombe: pomembno je, da se partnerja v začetku navadita na pogled drug drugega, da najprej globoko in sproščeno skupaj zadihata ter se šele nato počasi začneta gibati. Sprva so gibi zelo počasni in preprosti, da se par navadi na način gibanja s posnemanjem. Pomembno je posnemati celo telo, vključno z mimiko obraza.

Variacije in dodatki:

- vajo najprej dela cela skupina hkrati (v parih), šele ko sta bili obe osebi v paru vodja in zrcalo, se lahko pari zamenjajo; zanimivo je vajo preizkusiti z različnimi partnerji,
- če je za vajo več časa, se lahko s strani skupine pogleda vsak par posebej (dobro je, da ni tako že od začetka, da se udeleženci ne počutijo izpostavljeni),
- če se vaja uspešno izvaja že nekaj časa, se lahko udeležence spodbudi, da (ko so vodje) izzovejo partnerja h gibom, ki jih je težje simultano kopirati (npr. hitrejši gib, skok ipd.),
- vajo se lahko izvaja tudi na način, da se skupino razdeli v dve skupini in se jo izvaja enako kot v parih (polovica skupine je vodja, polovica pa zrcalo).

4.4 Vaja: Simultani plosk

Udeleženci so razporejeni v krogu. Oseba, ki začne, vzpostavi očesni stik s

katerokoli drugo osebo v krogu. Ko je očesni stik vzpostavljen, izvedeta simultani plosk. Oseba, s katero je bil navezan očesni stik, nato vzpostavi očesni stik z novo osebo iz kroga. Ko je očesni stik vzpostavljen, izvedeta simultani plosk itd.

Cilj: urjenje koncentracije in skupinske pozornosti ter občutenje lastnega telesa in zmožnost vživljanja v druge.

Opombe: Pomembno je, da so ves čas vse osebe v krogu v pripravljenosti na to, da bo z njimi vzpostavljen očesni stik. Ne samo to, vse osebe ves čas iščejo očesni stik z osebo, ki je na vrsti, da vzpostavi očesni stik. Da je plosk simultan (istočasen, kot da bi zaploskala le ena oseba), se osebi nanj pripravi s celim telesom (ne samo z rokami) in skupnim dihom.

Variacije in dodatki:

- če so ploski uspešni (simultani), se skupino spodbudi k hitrejšemu poteku igre,
- plosk se lahko kadarkoli (brez besed) spremeni v »tleskanje palca« palca in kazalca (oseba, ki se odloči za spremembo, mora to osebi, s katero je navezala očesni stik, dati jasno vedeti s telesom),
- če je skupina uspešna pri zgornjih dodatkih, se lahko plosk kadarkoli spremeni v sinhroni pomežik,
- če je skupina uspešna pri zgodnjih dodatkih, lahko kadarkoli kdorkoli iz skupine zakliče »VEN« in igra se mora nemoteno (!) nadaljevati, le da udeleženci začnejo hoditi prosto po prostoru (ne v krogu). Kadarkoli lahko kdorkoli spet zakliče »NOT« in igra se mora nemoteno (!) nadaljevati, le da morajo udeleženci čim prej ponovno formirati krog.

4.5 Vaja: Sprejemanje in pošiljanje zvokov

Udeleženci stojijo v krogu, eden od udeležencev »poda« zvok (in gib) udeležencu, ki ga izbere z očesnim stikom. Ta signal sprejme na način, da ga ponovno izvede (pri čemer ga poskuša čim bolj natančno posnemati). Nato ustvari nov signal (ponovno sestavljen iz zvoka in giba) in ga poda naprej nekomu drugemu v krogu itd.

Cilj: doseganje stanja sproščenosti in pozornosti, pri čemer udeleženci pridobivajo samozavest, zmožnost spontanega odziva. Prav tako udeleženci raziskujejo izražanje skozi telo in zvok, sprejemajo lastni izraz in ga ne vrednotijo/obsojajo ter se učijo samozaupanja.

Opombe: Podajanje signala naj poteka hitro, vendar natančno. Udeleženci so spodbujani, naj ne razmišljajo vnaprej o tem, kakšen signal bodo podali. Signal naj se oblikuje hitro, spontano, brez vnaprejšnje priprave.

Variacije in dodatki:

- po določenem času igranja se lahko doda še ena (in nato še dve/tri ...) veriga signalov, pri čemer je treba skrbeti, da vsi signali ostajajo v igri. Oseba, ki podaja zvok, mora poskrbeti, da jo oseba, ki ji zvok podaja, sliši. Če je treba, oseba, ki podaja zvok, tako dolgo ponavlja zvok in išče očesni stik, dokler je oseba ne vidi in sliši.

4.6 Vaja: Asociacije

Udeleženci stojijo v krogu. Eden od udeležencev izbere naključno besedo in jo izgovori na način, da jo prek očesnega stika »poda« naslednjemu. Ta besedo ponovi, nato pa mora v čim krajšem času poiskati asociacijo na to besedo, ki jo nato na isti način poda naslednjemu itd.

Cilj vaje je doseganje stanja sproščenosti in pozornosti, pri čemer udeleženci pridobivajo samozavest in zmožnost spontanega odziva ter se učijo samozaupanja.

Variacije in dodatki:

- vaja se lahko izvaja tudi na način, da oseba, ki ji je podana beseda, le-te ne ponovi, ampak takoj poišče asociacijo in izgovori (poda) le asociacijo,
- vaja se lahko izvaja tudi kot nadgradnja vaje »Simultani plosk« na način, da se hkrati podaja beseda (asociacija), ob tem pa oseba, ki besedo podaja, in tista, ki jo sprejema, naredita simultani plosk,
- pri večjih skupinah se lahko vaja izvede tako, da se naredi veriga, pri kateri vsaka oseba prejme eno asociacijo in eno poda naprej. Nato se besede

(asociacije) ponovijo v obratnem vrstnem redu (kot bi gledali posnetek nazaj). Če je to uspešno, se lahko naredi daljša veriga in se nato prav tako »odvrti« nazaj.

4.7 Vaja: Jaz sem ...

Udeleženci so zbrani v krogu. Eden od njih pride v sredino kroga in reče »Jaz sem ...«, k čemur doda osebo (npr. dijakinja) ali pojem (npr. demokracija) ali čustvo (npr. pogum) ali predmet (npr. miza) ipd., pri čemer s telesom tudi ustvari sliko te osebe/pojma/čustva/predmeta in v njej »zamrzne«. Sliko na enak način smiselno dopolnita še dva udeleženca (npr. prvi udeleženec reče in utelesi »Jaz sem dijakinja«, drugi »Jaz sem učiteljica«, tretji »Jaz sem strah pred slabo oceno«).

Cilji vaje so: razvijanje socialnih veščin, spodbujanje prevzemanja pobud v skupini, spodbujanje kreativnega mišljenja, spodbujanje solidarnosti do drugih in sprejemanja različnosti, prepoznavanje razmerij moči v družbenih odnosih.

Opombe:

- dobro je biti konkreten (npr. namesto »Jaz sem mala punčka« se lahko reče »Jaz sem Leja, stara 6 let in sem ravno kar prišla domov iz šole«) – tako si tudi ostale osebe lažje predstavljajo in dopolnjujejo sliko,
- dobro je imeti en fokus (npr. odnos med dvema osebama), ostale osebe pripomorejo k vzdušju s tem, da utelesijo podporne like/predmete/pojme.

Variacije in dodatki:

- če vaja lepo poteka, se lahko začenja v vsako sliko vključevati večje število oseb. Ko katera oseba meni, da je slika »popolna«, jo lahko s ploskom »odmrzne« in zaključi, udeleženci pa spet pridejo v krog ali ob rob prostora v najkrajšem možnem času,
- če vaja lepo poteka, se spodbudi udeležence, da prvi, ki pride v sliko, s tonom svojih besed »Jaz sem« nakaže vzdušje,
- če vaja lepo poteka, se lahko udeleženci v sliko vključijo tudi z repetitivnim gibom in zvokom/besedo/stavkom ter tako sliko oživijo,
- če vaja lepo poteka, se lahko iz slike začne prizor.

4.8 Vaja: Utelešanje pojmov

Udeleženci se razporedijo v prostoru in zaprejo oči. Moderator izgovori besedo, ki jo udeleženci (zaprtih oči) utelesijo z zamrznjeno sliko oz. s telesom ustvarijo »kip«, ki predstavlja določen pojem (npr. posameznik, državljan, skupnost, neenakost, diskriminacija itd.). Nato udeleženci odprejo oči in opazujejo, kakšne »kipe« so ustvarili ostali. Udeležence se spodbudi k prepoznavanju podobnosti in razlik ostalih »kipov« ter s tem k prepoznavanju podobnosti in razlik glede razumevanja družbenih pojmov. Če oseba meni, da je druga oseba na podoben način utelesila pojem, se postavi bližje tej osebi (in ohrani svoj »kip«). Nato se udeležence povpraša, kako so razmišljali, ko so utelesili pojem, kako ga (telesno) dojemajo, zakaj menijo, da so (ali niso) ostali »kipi« podobni njihovim. Na tak način se začne opredeljevanje in pojasnjevanje dojemanja kompleksnejših pojmov, ki jih posamezniki včasih različno dojemamo.

Cilji vaje so: razmišljanje o družbeno aktualnih tematikah in razmerjih moči v družbi, spodbujanje sprejemanja različnosti, krepitev empatije in premagovanja predsodkov.

Opombe: Udeleženci naj vztrajajo v svojih »kipih«, dokler se ne razporedijo v skupine/pare/solo glede na podobnosti in razlike. Ko se začne razprava, ni treba ves čas vztrajati v »kipu«.

Variacije in dodatki:

- osebe lahko v kipu pripravijo notranji monolog, ki je lahko samo beseda/stavek/medmet, ki ga začutijo v kipu, nato pa ob dotiku ramena s strani moderatorja to izgovorijo na glas. Nato se začne razprava o tem, zakaj menijo, da jim je to prišlo na misel in kako se s tem razlikujejo ali so si podobni z notranjimi monologi »kipov« ostalih udeležencev. Z besedami/stavki/medmeti »kipov« se lahko naredi tudi zvočna improvizacija na način, da moderator na »kipe« igra kot na instrumente (vsakič, ko se jih dotakne, izgovorijo svojo besedo/stavek/medmet).

5 Ključna sporočila pri uporabi tovrstne metode dela

Vse vaje naj potekajo v sproščenem vzdušju (ne gre za igranje ali nastopanje, temveč za skupno igro, seveda pa je včasih dobro tudi »prisiliti« ljudi, da se bolj osredotočijo in potrudijo, da bi kot skupina dosegli boljše rezultate).

Na splošno so vaje zasnovane tako, da udeležence pripeljejo v stanje »sproščene koncentracije«, v katerem niso fizično blokirani zaradi prevelike intelektualne koncentracije, temveč imajo možnost spontanega odziva na vsak signal ali situacijo ter se hkrati zavedajo celotne skupine in njene dinamike.

Vodja vaj mora oceniti sposobnost skupine med potekom posamezne vaje. Če se skupina uči zelo hitro, je dobro, da ji postavite izziv, dodate več elementov (ali jo spodbudite, da bo še hitrejša in bolj dinamična), če ima skupina težave pri izvedbi vaje, je dobro delati samo na osnovah, če res ne gre, je morda dobro iti na naslednjo vajo, preden udeleženci dobijo občutek razočaranja.

Vsako vajo je dobro končati z nekaj pozitivnimi ugotovitvami o tem, kaj je bilo dobro, in nekaj ugotovitvami o možnostih izboljšav za naslednjic – povprašajte skupino za njihove ugotovitve. Seveda je pomembno tudi, da ne govorimo preveč, saj so lahko zaradi tega ljudje pasivni (se ohladijo). Dobro je, da se med vajami bolj osredotočimo na preizkušanje in izvajanje, daljše razprave pa pustimo za konec (za tiste, ki imajo dodatna vprašanja itd.).

Priporočilo za izvajanje takšnih vaj:

- Ne razmišljajte, le odzovite se!
- Napake so darilo, lahko se jih vključi v igro.
- Manj je več!
- Stik z očmi!
- Prisluhnite drug drugemu!
- Skupinska odgovornost – skupina je lahko močna le toliko, kolikor je močan njen najšibkejši člen!
- Ne poskušajte biti izvirni/genialni, poskušajte biti spontani in del skupine!
- Ne zapadajte v isti ritem; poskušajte se igrati z dinamiko!

6 Literatura in viri

- Biesta, G. (2022). Vzgoja kot čudovito tveganje. Ljubljana: Krtina.
- Borota, B., Geršak, V., Štirn D. ur. (2022). Prakse izvajanja umetnosti v vzgoji v vrtcih in šolah Projekt SKUM. Ljubljana. ZRSŠ.
- Kroflič, R. (2007). Vzgojna vrednost estetske izkušnje. V *Sodobna pedagogika*, 2007, let. 58, št. 3, str. 12–30.
- Kroflič, R. Štirn D., Štirn Janota P., Jug, A. (2010). Kulturno žlahtenje najmlajših. Razvoj identitete otrok v času in prostoru preko raznovrstnih umetniških dejavnosti. Ljubljana: Vrtec Vodmat. http://www.vrtecvodmat.si/images/pdf-ji/kulturnozlahtenenajmlajsh_zaiten.pdf
- Kroflič, R. (2017). Pedagoški pomen zgodbe. V *Sodobna pedagogika*, 2017, let. 68, št. 1, str. 10–31.
- Kroflič, R. idr. (2022). Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: projekt SKUM. Koper: Univerza na Primorskem.
- Kroflič, R. (2022). Vzgoja z umetnostjo in prvoosebna umetniška izkušnja kot ključni sestavini sodobne vzgoje in izobraževanja. V *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: projekt SKUM*. (Ur.. Kroflič, R. idr.), str.19–37.
- Medveš, Z. (2020). Šolanje na daljavo – zamujena priložnost. V *Sodobna pedagogika*, let. 71, št. 4, str. 14–26.
- Medveš, Z. (2022). Zakaj umirajo dobre pedagoške ideje? Ob 80. jubileju prof. dr. Metoda Resmana. V *Sodobna pedagogika*, let. 73, št. 2, str. 87–113.
- Štirn, D. (2010): »Uvajanje umetniških praks v predšolsko vzgojo ali kako smo se (o)žlahtili«. V Kroflič, R., Štirn, D., Štirn Janota, P., & Jug, A. (ur.). Kulturno žlahtenje najmlajših – Razvoj identitete otrok v prostoru in času preko raznovrstnih umetniških dejavnosti. Vrtec Vodmat. Ljubljana, 14–23.
- Štirn Janota P., Štirn D. (2012). Lahko v šoli tudi drugače? – Reševanje konfliktov in oblikovanje vzgojnih projektov. CPI. Ljubljana. <https://cpi.si/aktualno/knjiznica/gradiva/lahko-v-soli-tudi-drugace/>
- Štirn Janota, P., & Štirn, D. (2022). Spodbujanje narativnosti v vzgoji in izobraževanju. V *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah* (Ured. Kroflič, R. idr.), str. 97–119.
- Štirn Janota, P. idr. (2022). Vzgoja v času pandemije zahteva izgradnjo inovativnih učnih okolij – primer vzgoje z umetnostjo. V *Vzgoja in izobraževanje*, let. LIII, št.

1–2, str. 8–18.

Štirn Janota, P., & Štirn, D. (2022). Spodbujanje narativnosti v vzgoji in izobraževanju. *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah* (Ur. Kroflič, R. idr.), 97–119.

Štirn Janota, P., & Štirn, D. (2024). Preobremenjenost in demotivacija učencev: Kaj lahko ponudita vzgoja in izobraževanje z umetnostjo? *Sodobna pedagogika*, let. 75, št. 3, 46–62.

UNESCO Global Education Monitoring Report Team. (2023). Climate change communication and education country profiles: Approaches to greening education around the world (ED/GEMR/MRT/2023/CCE/1) [Programme and meeting document]. UNESCO. <https://doi.org/10.54676/XBVG6945>

UNESCO, P. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris, France: Educational and Cultural Organization of the United Nations.

<https://petida.si/predavanja-in-teoreticni-okvir/>

<https://petida.si/odmevni-projekti-viz-ov-v-solskem-letu-2020-21/>

7 Priloge

7.1 Priloga 1: Učna priprava, ki vključuje ključno kompetenco JDKU

Predmet/strokovni modul: Načrtovanje in oblikovanje vrtov (NOV)

Kompetenca: Povezovanje umetnostno-zgodovinskega obdobja z vrtno umetnostjo

Program in letnik: Hortikulturni tehnik, 4. letnik

Predvideno obdobje izvedbe: marec–maj

Predvideno skupno število ur: 12–15 ur

Šola: Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

Učitelj: Matjaž Pustoslemšek

Učni cilji (strokovni)

Dijaki bodo dosegli naslednje cilje:

- prepoznavanje in razumevanje slogov vrtno umetnosti,
 - poznavanje značilnih elementov izbranega umetnostnozgodovinskega obdobja,
 - povezovanje likovne umetnosti z vrtnim oblikovanjem,
 - izbor elementov vrtnega oblikovanja za izbrani sodobni vrt,
 - umeščanje slikarskega, kiparskega ali/in arhitekturnega elementa v sodobni vrt.
-

Standardi znanja:

- Prepozna zgodovinsko obdobje vrtno umetnosti.
 - Opiše in analizira značilnosti prepoznanega zgodovinskega vrta in jih poveže z likovno umetnostjo.
 - S pomočjo literature, spleta ipd. ter osebnega doživljanja zna povezati zgodovinski vrt s sodobnim vrtom.
-

Ocenjevanje:

- Dijak izdelava idejno predlogo za oblikovanje sodobnega vrta z izbranim/-i likovnim/-i elementom/-i.
 - Izdelek temelji na poznavanju in razumevanju umetnostnozgodovinskega sloga vrta (prepoznavanje različnih materialov, skulptur, arhitekturnih elementov, posod, moderne plastike, zelenih in grajenih prvin ipd.).
-

Značilnosti razreda:

- Razred sestavljajo dijaki in dijakinje 4. letnika, ki imajo že predhodna znanja prepoznavanja rastlin in osnov vrtnega oblikovanja.
-

Korak	Aktivnosti učitelja	Aktivnosti dijakov	Sodelovanje z okoljem*	Gradiva, dokumenti	Sprotna refleksija	Čas
Korak Občutljivost: uvodna motivacija za izbrano kompetenco/cilje in umetniški medij dejavnosti	Učitelj pokaže fotografijo zgodovinskega parka ... Vpraša dijake, če so prepoznali zgodovinsko obdobje in po katerih elementih so ga prepoznali.	Sodelujejo v diskusiji, poskušajo prepoznati in na kratko opisati stil vrta – vrtno umetnost.	Ogled video predstavitev – ogled vrta (npr. Arboretum Volčji Potok)	Vrtna umetnost sveta, ideje za ureditev vrta, učbenik Umetnostna zgodovina	Preverjanje razumevanja in sodelovanje dijakov z vprašanji in povratnimi informacijami.	1 ura
Korak Seznanjanje, osmislitev: zbiranje informacij o izbrani tematiki z namenom vpogleda v pomen dejavnosti	Učitelj pripravi (predstavi možnosti) uporabe različnega gradiva in jih spodbudi k raziskovalnemu delu.	Delo v skupinah; dijaki s pomočjo literature, spleta (AI), poiščejo ključne značilnosti izbranih vrtov.	Poiščejo primere posameznih elementov vrtov v domačem okolju; poudarijo značilnosti in izrazijo svoje mnenje (arhitektura, slikarstvo in arhitektura).	Vrtna umetnost sveta, ideje za ureditev vrta, učbenik Umetnostna zgodovina, orodja AI	Spodbujanje dijakov k samostojnemu raziskovalnemu delu in sodelovanju v skupini.	3 ure
Korak Dialoškost: komunikacija in izmenjava izkušenj, idej (dialog med vrstniki, vzgojitelji/učitelji, umetniki, drugimi ...), pridobivanje povratnih informacij o raziskovanju, o sebi	Spodbudi dijake k diskusiji, (iskanje različnih elementov značilnih za posamezno vrtno umetnost).	Dijaki poiščejo značilne elemente posamezne vrta (plastika, posode, oblike poti, materiali, suhozidi ...).	Ogled vrtnega centra z vrtnimi dodatki, posodami, manjšimi skulpturami, ptičjimi kopališči, vrtno osvetlitvijo ...).	Po spletu poiščejo kataloge z vrtnim »pohištvom« in poiščejo korelacijo z izbranim zgodovinskim slogom vrta.	Konstruktivna razprava med dijaki in učiteljem/mentorjem.	3 ure
Korak Ustvarjalnost: aktivnost otrok/mladostnikov, sporočanje o vsebini prek umetniške izkušnje,	Pripravi in motivira dijake na obisk Arboretuma Volčji Potok, vključno s tamkajšnjo	Se pripravijo na ogled arboretuma. Izvedba strokovne ekskurzije.	Obisk in ogled vrtov – Arboretum Volčji Potok.	Gradivo o zgodovini in ustanovitelju Arboretuma Volčji Potok.	Dijaki skozi razlago (voden ogled) in diskusijo ozavešajo in ponotranjijo pomen naravne	5 ur

Modernizacija poklicnega izobraževanja
Vključevanje ključnih kompetenc – Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost

sodelovanje z umetniki, kulturnimi ustanovami ...	aktualno razstavo.				(drevo, kot naravni spomenik) in umetnostno-kulturne dediščine.	
Korak Družbeni angažma: Javna predstavitev rezultatov dejavnosti (v razredu, na ravni vrtca/šole, v kulturni ustanovi, v lokalni skupnosti ...), povezava dejavnosti z doseganjem družbenih ciljev (delo dijakov v različnih sferah lokalne skupnosti)	Pridobi povratne informacije s strani dijakov in preveri razumevanje. Spodbudi kritičnemu razmišljanju pri razumevanju, prepoznavanju in umeščanju likovnih elementov posameznega zgodovinskega vrta v sodobni vrt, ki ima specifične zahteve sodobnega človeka – tempo življenja, klimatske spremembe in uporabo vrta za sprostitvev (okrasni vrt, zeliščni vrt, zelenjavni vrt).	Diskusija in priprava konkretnih primerov, kako umestiti značilne elemente posameznega zgodovinskega vrta v sodobni vrt. S slikovnimi primeri ostrijo pogled in dobijo občutek za povezovanje (zgodovinskega in domačega vrta – primestnega, mestnega in urbanega ter vrta na podeželju). V domačem okolju poiščejo vrt, za katerega menijo, da bi vanj lahko umestili in estetsko izpolnili z izbranimi elementi zgodovinskega vrta, ga fotografirajo in s pomočjo spleta na fotografijo umestijo izbrane elemente (kolaž, risba, slika, fotomontaža ...).	Vzpostavi o komunikacijo z lokalno skupnostjo (MO Celje) z namenom predstaviti ve svojih idej in zamisli.	Priprava vizualnih sporočil: PPT, film, kolaž, skice in slike, fotomontaže ... na temo povezave zgodovinskega vrta s sodobnim vrtom.	Sodelovanje z Oddelkom za okolje in prostor na občini ter predstavitev svojih idejnih predlogov na svetovni dan parkov.	3 ure

* Sodelovanje s KU, NVO, umetniki ...

7.2 Učna priprava, ki vključuje ključno kompetenco JDKU – primer 2

Zapis vsebine je nastal v okviru projekta SKUM – Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo, v okviru vsebine, ki so jo poimenovali Metaforika telesa. Z interdisciplinarnim pristopom in medpredmetnim povezovanjem slovenščine, športne vzgoje in anatomije so dijaki ob podpori umetnika in profesorjev povezovali svoje znanje o delovanju organov z občutenjem sebe in iskali načine, kako skozi podobe in frazeme izraziti doživljanje sebe v svetu.

Avtorice in avtorji zapisa Metaforika telesa: Srednja zdravstvena šola Slovenj Gradec (2., 3., 4. letnik programa zdravstvene nege, učiteljice: Brigita Rapuc, Darja Skutnik, Sabina Jurhar, Lucija Kmpan; umetnik: fotograf Luka Dakskobler). Fotozgodbe so dostopne na povezavi <https://www.szs.sc-sg.si/>.

Avtor in avtorici matrice, po kateri je pripravljen zapis: Robi Kroflič, Petra Štirn Janota in Darja Štirn, prilagojeno za potrebe projekta SKUM.

Literatura in viri:

- <https://petida.si/predavanja-in-teoreticni-okvir/>
- <https://petida.si/odmevni-projekti-viz-ov-v-solskem-letu-2020-21/>
- Štirn Janota, P., Kroflič, R., Štirn, D. (2022). Vzgoja v času pandemije zahteva izgradnjo inovativnih učnih okolij – primer vzgoje z umetnostjo. V Vzgoja in izobraževanje : revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno izobraževalnega dela. [Tiskana izd.]. 2022, letn. 53, št. 1/2, str. 8–17.
- Komplan L. (2022). Metaforika telesa. V Borota, B., Geršak, V., Štirn, D. (2022). Prakse izvajanja umetnosti v vzgoji v vrtcih in šolah, Zavod RS za šolstvo. Ljubljana. https://www.zrss.si/pdf/projekt_SKUM.pdf

Shema zapisa dobre prakse

1. Naslov vsebine interdisciplinarnega povezovanja predmetov: metaforika telesa
2. Osnovni podatki

Ime šole	ŠCSG – Srednja zdravstvena šola Slovenj Gradec
Starostna stopnja udeleženih otrok oziroma učencev/ dijakov (razred), število učencev	letnik (28) letnik (1) letnik (12) skupaj: 41 dijakov
Ime in priimek vzgojitelja/učitelja, nosilca aktivnosti	Darja Skutnik, prof. Sabina Jurhar, prof. Lucija Kompan, prof. Brigita Rapuc, univ. dipl. soc. del., koordinator SKUM na šoli
Drugi strokovni delavci VIZ, vključeni v aktivnosti	/
Sodelujoči umetniki	Luka Dakskobler
Sodelujoče kulturne ustanove	ART kino mreža (Petra Gajžler), Knjižnica Ksaverja Meška, Koroška galerija likovne umetnosti SG (KGLU) Pokrajinski muzej Slovenj Gradec
Ime, priimek sodelujočega raziskovalca, koordinatorja	Darja Štirn, UL FF, in Zavod PETIDA

3. Kratek opis predvidenega poteka dejavnosti

Vsebina interdisciplinarno povezuje tri predmete: anatomijo, slovenščino in športno vzgojo. Pri vseh treh predmetih smo izhajali iz učnih načrtov.

Ko smo pri vseh treh predmetih izbrali učne cilje, smo si najprej ogledali film Dekle, ki govori o ujetnici svojega telesa. Dijaki so po ogledu filma izražali svoje občutke in razmišljali, kako težko je biti ujet v svojem telesu in kako pomembni so vsi telesni organi. Ker je poslanstvo naše šole izobraževati in vzgajati naše dijake za delo v zdravstvu, smo se odločili, da se bomo osredotočili na pet pomembnih organov človeškega telesa (oči, jetra, srce, pljuča in kožo), jih podrobneje spoznali in o njih širše razmišljali. Pri slovenščini smo iskali fraze v zvezi z organi, pisali zgodbe, kjer so se dijaki izražali s frazemi, pri športni vzgoji proučevali delovanje telesa pri naporu, pri anatomiji pa razlagali njihovo delovanje, tako v smislu preventive kot kurative. Ko se je priključil umetnik, smo vse to povezali s fotografijo in nastale so tako dokumentarne kot metaforične fotozgodbe.

Slovenščina:

Ker imajo dijaki v 2. letniku pomenoslovje z razlago fraz, smo se odločili, da bomo obdelovali metaforični pomen frazemov, povezanih z deli telesa.

Najprej smo se pri urah izražali s frazami, da so začeli dojemati njihov pomen v določenih govornih situacijah. Za domačo nalogo so iskali fraze, povezane z deli telesa, brskali so po frazeološkem slovarju in SSKJ ter v frazeološkem gnezdu ugotavljali pomen frazemov. Pomagali so si tudi s spletom. Pisali so SRCE PARAJOČE ZGODBE z uporabo fraz in pozneje karantenske zgodbe. Ko se nam je pridružil fotograf umetnik, smo temo frazemov, povezanih s človeškimi organi, delno povezali z metaforiko in dokumentarno fotografijo, saj je poslanstvo srednje zdravstvene šole izobraževati in vzgajati za delo v zdravstvu, razumeti simptome bolezni in pogoje zdravega življenja ter skrbeti za zdravje vseh nas. Cilj je bil izdelati fotozgodbo ali fotografsko serijo. Metaforika v fotografiji je težka, a kljub temu so dijaki ustvarili tudi metaforične fotozgodbe. Celosten pogled na človeka so izražali skozi metafore besed in podob, pripisi k fotografijam pa so izkazali njihovo izražanje in znanje o organih človeškega telesa.

Anatomija:

Anatomija je strokovni predmet, ki ga morajo zdravstveni delavci dodobra poznati. Za spoznavanje tako kompleksnega in obsežnega predmeta imamo na voljo dokaj malo ur. V kratkem času morajo usvojiti ogromno snovi, zato nam pogosto zmanjka časa, da bi lahko poglobili razumevanje same zgradbe in delovanja našega telesa. Ogled Filma Dekle je bil nekakšen povod, da smo ugotovili, da nam je veliko znanja že ušlo iz glave in pojavila se je potreba po bolj poglobljenem znanju iz anatomije. Po prvi delavnici umetnika smo izvedli delavnico, na kateri smo ponovili učno snov o posameznih organskih sistemih. Dijaki so imeli zatem nalogo, da si izberejo enega od organov in ga malo podrobneje proučijo. Izbrali so lahko: kožo, srce, pljuča, jetra ali oči. Nato smo se dobili ponovno po skupinah, v katerih smo podrobneje spoznavali izbrane organe.

Športna vzgoja:

Izhajali smo iz učnega načrta, poznavanja delovanja organizma v mirovanju ter

pri povečani obremenitvi in naporu, tako skozi teorijo (spremljanje srčnega utripa pri naporu – piramida intenzivnosti vadbe, hidracija, prehrana pred in po vadbi ...) kot tudi v praksi. Izvajali smo vaje za krepitev in vzdržljivost mišic različnih delov telesa (tek, hoja navkreber, vadba moči ...), ob tem pa opazovali spremembe ritma srca (merjenje srčnega utripa, zadihanost, spremembe na koži (rdečina, potenje, dehidracija ...). Na spletnem srečanju smo pri delu v manjših skupinah s pomočjo metode »brainstorming« oz. možganske nevihte razmišljali in spodbujali ustvarjalnost ter spontano nizali ideje na temo delov telesa: koža, srce, pljuča, jetra in oči. Bogat seznam, ki je nastal kot plod skupnega dela, je bil vsem ustvarjalcem v veliko pomoč ... in to je bil velik »prvi« korak k njihovim zanimivim fotozgodbam.

4. Osnovni cilj in potek dejavnosti

- **Cilji vsebine**

a) osnovni vsebinski izobraževalni in strokovni cilji:

- razumevanje in zanimanje za učno snov (metafore, frazemi ...) ter ustvarjalnost,
- razumevanje in zanimanje za učno snov (zgradba in delovanje človeškega telesa),
- poznati delovanje organizma v mirovanju ter pri povečani obremenitvi in naporu,
- pozitivno vrednotiti zdrav način življenja,
- medpredmetno povezovanje in skupinsko delo;

b) osnovni vzgojni cilji:

- skupno razmišljanje, ustvarjanje, izvedba (oblikovanje učne skupnosti in spodbujanje sodelovalnega učenja),
- izražanje občutkov;

c) specifika vzgojnih ciljev v času korone:

- motiviranje in spodbujanje dijakov pri delu na daljavo.

- **Kurikularno področje**

Slovenščina, anatomija in športna vzgoja

- **Vključevanje področja umetnosti**

Fotografska umetnost, Luka Dakskobler

3. Izvedba in sprotne refleksije projekta

(opisana po shemi petih korakov)

Pri projektu Metaforika telesa smo se občutljivosti lotili z ogledom filma Dekle, ki govori o ujetnici svojega telesa.

Pozneje smo se pri slovenščini skozi fraze in metafore izražali tako pisno kot ustno ter bogatili besedni zaklad. Pri anatomiji smo ponovili delovanje nekaterih organov ter se odločili, da se bomo natančneje osredotočili na pet delov telesa (srce, pljuča, jetra, oči in kožo). Pri športni vzgoji smo ponovili znanje delovanja telesnih organov pri športni aktivnosti. Z metodo »brainstorming« smo nizali ideje in povezave z izbranimi organi. Bogat seznam, ki je nastal, je bil v veliko pomoč pri idejah za izdelavo fotozgodb.

Ko se je priključil umetnik, fotograf, so po prvem predavanju dijaki izvedeli predvsem to, kaj in kako bodo delali, ter namig, da se bodo skozi fotografijo tudi učili in ponavljali naučeno snov. Malo jih je poučil o fotografiji, na kaj morajo biti pozorni, da naj fotografirajo kar s svojimi telefoni ter da naj naredijo veliko fotografij.

Na spletnih delavnicah so bili sprva presenečeni, saj so morali marsikaj popraviti, umetnik je »težil« s čistimi dokumentarnimi zgodbami, ker pa smo izhajali iz fraz in so dobili od profesorice za slovenščino navodila, da naj se osredotočijo tudi na metafore, so bili malce zmedeni. Pozneje smo se na delavnicah dogovorili, da bodo morali pri metaforičnih fotozgodbah pripisati zelo dobre razlage, kajti te zgodbe ne govorijo same zase.

Tako je nastalo 13 fotozgodb, ki so bile metaforične in interpretativno pravilno izpeljane, da je gledalec lahko izluščil pomen, in dokumentarne fotozgodbe, ki so se nanašale na posamezne organe in osveščale tudi o skrbi za zdravje. Razstava fotozgodb, prek katerih so dijaki ustvarili svoj pogled na razumevanje telesa in človeka ter razmišljali o učni vsebini tudi v širšem kontekstu, je bogatila jedro Mestne občine Slovenj Gradec od 10. 6. do 7. 7. 2021 in bila v javnosti zelo dobro sprejeta.

6. Splošne ugotovitve – evalvacija

Ustvarjanje fotozgodb je bil pravi izziv in močan zalogaj za mentorice in dijake, pa seveda verjetno tudi za umetnika, saj je vse potekalo na daljavo, ni bilo stika kot v

razredu, zato smo v delo vložili več truda in časa, kajti dijaki so večkrat ostali na Zoom-u še po pouku na daljavo in so bili nekateri že krepko utrujeni. Vztrajali so le najboljši dijaki, manj zainteresirani so bolj ali manj obupali. Na koncu se je izkazalo, da je delo kljub naporu obrodilo sadove, dijaki so bili zadovoljni, saj so pridobili odlične ocene za svoje izdelke, od umetnika so se marsikaj naučili glede fotografije, discipline, ki je potrebna pri takem delu, vztrajnosti pri fotografiranju, natančnosti glede znanja o delovanju človeških organov, natančnega opazovanja stvarnosti okrog sebe, asociativnega povezovanja ter izražanja z besedo in fotografijo.

V težkem obdobju epidemije covida-19 je bilo izvajanje z umetnikom pravzaprav privilegij, kot se je izrazil eden od dijakov, delo s KUV pa je razbilo vsakdanjo monotonost v učnem procesu, saj so morali razmišljati drugače; to ni bilo učenje na pamet, ampak skozi lastne izkušnje, s popravljanjem teksta pod fotografijami so utrjevali in ponavljali snov, se učili drug od drugega, kar se je pokazalo tudi pri splošnem znanju, končnih ocenah ter pri določenih dijakih tudi na maturi. Dijaki so bili ponosni na svoje izdelke, še posebno na razstavo v mestnem jedru, kot tudi na objave v šolskem letopisu, izdani brošuri, prispevku na Koroškem radiu ter na internetni strani.

Mislimo, da bi morali pri vsakem učnem procesu izhajati iz nekih konkretnih stvari, se povezovati z umetnostjo, lokalno skupnostjo in umetniki, kajti večina današnjih dijakov je premalo razgledana, šepa funkcionalna pismenost, naučeno znanje brez izkušnje pa se hitro izgubi. Zato menimo, da je dobro, da v poučevanje pritegnemo tudi umetnike in umetnost, saj le tako lahko izboljšamo razgledanost mlajše populacije.

7.3 Priloga 3: Predloga za načrtovanje aktivnosti po modelu petih korakov

1. Korak: Občutljivost

Čas	6. 3. 2022
Dejavnosti*	Slovenščina, anatomija, športna vzgoja Kinodvor, film DEKLE, 6. 3. 2020 Ogled filma o dekletu/fantu, ki ji/mu do uresničitve sanj o baletni karieri stoji na poti le ena ovira: njeno/njegovo telo.
Dokumentacija	Poročilo koordinatorice ogleda filma, Petre Gajžler (Priloga 1) Kratek opis po ogledu filma, Brigita Rapuc (Priloga 2)
Sprotna refleksija	»Tudi mene se je film globoko dotaknil ... Predvsem pa sem pričela razmišljati, da bi bilo treba pri dijakih poglobiti znanje o anatomiji in fiziologiji našega telesa. Sicer jim res predstavimo tista čisto faktografska znanja, ampak se sprašujem, ali je odraščajočim otrokom to dovolj in ali res razumejo in poslušajo svoje telo.« (profesorica) »Po filmu, ki nam je vsem 'dal misliti', smo se pogovarjali in razmišljali o moških in ženskih športih, o moških in ženskih predispozicijah za različne športe, ali lahko 'drugačnost' s pomočjo športna lažje sprejmemo. Šport je vsekakor lahko sredstvo za boljše počutje, tako fizično kot psihično in dijaki so to potrdili, tudi iz lastnih izkušenj.« (profesorica)

**Dejavnosti (učitelja, umetnika/kulturne institucije, mladostnikov).*

2. Korak: Seznanjanje, osmislitev

Čas	Od oktobra 2020 do januarja 2021
Dejavnosti*	Slovenščina: Da bi dijake spodbudili k razmišljanju o tej temi ter o metaforah in frazah, povezanih z deli telesa, smo v knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec in šolski knjižnici brskali po frazeološkem slovarju ter iskali fraze, povezane z deli telesa, dijaki pa so za domačo nalogo na spletu izpisali vse fraze, ki so povezane z deli telesa. Pozneje, ko se je začela karantena, so pisali zgodbe o svojih občutkih med pandemijo, povezane s frazami. Anatomija: Ob gledanju filma smo se spomnili, kako pomembno je poznavanje anatomije in fiziologije našega telesa. Ugotovili smo tudi, da so dijaki precej snovi pozabili. Zato smo se dobili na Zoom-u, kjer smo ponovili snov vseh petih organskih sistemov, katerih organe smo nato podrobneje spoznavali. Dijaki so dobili nalogo, da se sami odločijo za posamezni organ

in ga podrobneje spoznajo. Nato smo se ponovno zbrali na Zoom-u glede na izbrani organ (organski sistem) in se o njem podrobneje pogovorili.

Športna vzgoja: Ponovili smo teorijo o delovanju našega telesa v mirovanju in med športno aktivnostjo.

Na spletnem srečanju smo pri delu v manjših skupinah s pomočjo metode »brainstorming« oz. možganske nevihte razmišljali in spodbujali ustvarjalnost ter spontano nizali ideje na temo kože, srca, pljuč, jeter in oči, tako z vidika gibanja in športnih aktivnosti kot tudi z vseh različnih področij.

Dokumentacija

Slovenščina: iskanje frazemov, uporaba fraz pri pisanju zgodb, zgodbe, objavljene v brošuri Metaforika telesa, v letopisu 2020/2021, na spletni strani SZŠ SG (Priloga 2)

Anatomija: zapisi dijakov, ki dokazujejo poglobljeno razumevanje obravnavanih organov (Priloga 3)

Športna vzgoja: zapisi dijakov (Priloga 4)

Sprotna refleksija

Po ogledu filma Dekle in osmislitvi glede sprejemanja svojega telesa smo se odločili, da se nadalje posvetimo le petim pomembnim organom telesa ter skupaj z umetnikom fotografom poskušamo ustvariti dokumentarne in metaforične fotozgodbe o delovanju teh organov, preventivi in skrbi za vsesplošno zdravje.

Slovenščina: Dijaki so pridno brskali po spletu, frazeološkem slovarju, izpisovali frazeme, povezane z deli telesa. Presenečena sem bila, ko mi je nekaj dijakov napisalo zgodbe, v katerih je mrgolelo fraz, vsebina pa je bila zanimiva in primerna. Odločili smo se samo za fraze, povezane s petimi deli telesa (koža, oči, jetra, srce in pljuča), in pozneje so med karanteno nastale zgodbe, v katerih so dijaki skozi frazeme izražali svoje občutke. (profesorica)

Anatomija: Dijaki so se spletnih predavanj (delavnic) radi udeležili, saj so bila naravnana precej drugače, bolj sproščeno kot takrat, ko spoznavamo novo snov pri rednem pouku. Opazila sem tudi, da le niso vsega pozabili, kar me je razveselilo. Dijaki so radi sodelovali, o posameznih organskih sistemih smo se malo bolj »sproščeno« pogovarjali in iskali primerjave s posameznimi organi v vsakdanjem življenju, torej, kaj jih spominja na zgradbo ali delovanje določenega organa. Imeli so res izjemne ideje in s tem dokazovali, da obravnavane organe in tudi organske sisteme že precej bolj razumejo. (profesorica)

Športna vzgoja: Dotaknili smo se tudi poznavanja delovanja organizma v mirovanju ter pri povečani obremenitvi in naporu, tako skozi teorijo (spremljanje srčnega utripa pri naporu – piramida intenzivnosti vadbe ..., kot tudi v praksi (merjenje srčnega utripa med naporom, zadihanost, potenje, hidracija ...)

Naloga: Kaj ti pade na pamet, ko nekdo reče: koža, pljuča, oko, jetra, srce, kaj je povzročilo, da so začeli razmišljati širše.

Menim, da je bil bogat seznam, ki je nastal kot plod skupnega dela, vsem ustvarjalcem v veliko pomoč ... S tem so naredili velik »prvi« korak k zanimivim fotozgodbam. (profesorica)

Današnji »brainstorming« mi je pomagal pri razumevanju vsebine. Dobila sem tudi kar nekaj dobrih idej za fotografije. (dijakinja)

**Dejavnosti (učitelja, umetnika/kulturne institucije, mladostnikov),*

3. Korak: **Dialoškost**

Čas	Januar 2021
Dejavnosti	Slovenščina, anatomija, športna vzgoja: 21. januar – Prek Zoom-a smo se dobili na prvi delavnici, uvodnem predavanju s fotografom in scenaristom Luko Dakskoblerjem, kajti odločili smo se, da bomo nadaljevali s fotografijo, povezano z deli telesa (srce, pljuča, jetra, koža, oči). Dijake in nas mentorice je poučil o fotografiji (postavitve, usmerjenost, svetloba, zapolnitev slike ...) in s svojimi bogatimi fotozgodbami pritegnil dijake k ustvarjanju in iskanju fotografij, kjer zaradi neke podobnosti prenesemo pomen z enega predmeta na drugega.
Dokumentacija	Fotografija z delavnice (predavanje) (Priloga 5)
Sprotna refleksija	Všeč mi je bilo, kaj vse lahko povemo s fotografijo. (dijakinja) Želim se Vam zahvaliti za možnost udejstvovanja v projektu SKUM, kar je pravzaprav velik privilegij. Izredno me veseli, da s projektom nadaljujemo tudi v teh melanholičnih časih. Samo predavanje je bilo dovršeno, zelo skrbno pripravljeno in sistematično konstruirano. Presenečen sem bil, koliko novega znanja o svetu fotografije sem prejel, za katerim se skriva kar cela znanost. Toda s strani gospoda Dakskoblerja so bile informacije podane jasno in sistematično. K zanimivemu predavanju je zagotovo veliko prispevala tudi obsežna zbirka slikovnega gradiva, ki je podkrepila teorijo. Predstavitev je bila podkovana s konkretnimi primeri in anekdotami iz predavateljeve bogate fotografske kariere, ki so nam vsekakor dale misliti. Najbolj pa se me je dotaknila zgodba o Barbari, ki potrjuje dejstvo, da zdravje ni vedno odvisno od zdravil. Po navadi prihaja iz miru v srcu in v duši. Prihaja iz smeha in ljubezni. (dijak) Slovenščina: Poleg dokumentarnih zgodb naj bi nastale tudi metaforične zgodbe, saj smo pri slovenščini izhajali iz fraz in metafor. Med karanteno so skozi fraze izražali svoje počutje in tako so nastale kratke zgodbe, ki smo jih objavili v brošuri Metaforika telesa in šolskem letopisu. (profesorica) Anatomija: Uvodno predavanje me je zelo navdušilo, o fotografiji sem se

naučila veliko novega. Ravno tako sem si malo bolj razjasnila, kako bi naj ta naša fotozgodba izgledala ... v bistvu sem si zaželela, da bi še sama naredila kakšno, saj verjetno jo še bom, saj mi bo lahko v pomoč, da pridobim zanimanje naših prihodnjih dijakov za anatomijo in da bodo bolje razumeli snov. (profesorica)

Športna vzgoja: Izčrpno predavanje fotografa je bilo zame kot nalašč za izpopolnitev svojega znanja (neznanja) o fotografiji. Strokovni, a hkrati preprosti nasveti za nas, ki se na profesionalno fotografijo ne spoznamo, so bili zelo dobrodošli. Fantastične fotografije, ki so bile kot podlaga predavanju, so nas navdahnile, da bi kar takoj začeli ... Kmalu po predavanju smo imeli športni dan na daljavo, kjer so dijaki med gibanjem in opazovanjem narave uporabili svoje mobilne telefone za prve fotografije, ki so jih pozneje poslali umetniku fotografu. (profesorica)

Dejavnosti (učitelja, umetnika/kulturne institucije, mladostnikov).

4. Korak: Ustvarjalnost

Čas	Marec in april 2021
Dejavnosti	Slovenščina, anatomija, športna vzgoja: Dijaki so začeli z ustvarjanjem fotozgodb, sledila so kontinuirana srečanja z umetnikom. Delavnice z umetnikom: 1. 3. 2021, 8. 3. 2021, 22. 3. 2021, 6. 4. 2021. Dijaki so v okviru športnega dneva spoznavali sebe, svoje želje v povezavi z delom telesa, ki jih pritegne in ki bodo lahko v povezavi z njih napletli zgodbo ...
Dokumentacija	Fotografije z delavnic (Priloga 6)
Sprotna refleksija	... po drugi strani pa se skozi ta projekt tudi fotograf nauči kaj od nas (o organih, delovanju ...). Zato se mi zdi projekt zelo zanimiv, saj lahko črpamo znanje drug od drugega in ga krepimo. (dijakinja) Slovenščina: Dijake in dijakinje smo skozi proces usmerjali, bodrili ter prosili za njihove povratne informacije. Včasih je bilo zelo težko, saj smo si nenehno pisali po e-pošti, nekateri so naloge vzeli resno in takoj odgovorili, na druge pa sem morala marsikdaj počakati in jih opominjati, naj nalogo opravijo. Z vsakih spletnim sestankom in razlago jim je bilo bolj jasno, kaj morajo narediti. Po drugem predavanju me je dijakinja vprašala: »Kaj pa ta sploh hoče od nas?« Seveda so bile poslane prve fotografije in marsikatera od njih je bila neprimerna in jih je fotograf izločil. Tako so morali znova na pot, da so fotografirali na novo in končno dobili primerno fotografijo za fotozgodbo. (profesorica) Anatomija: Dijaki so izdelali izjemne fotografije, Luka in tudi me mentorice smo jih vsak na svojem področju podpirali, včasih malo usmerjali nazaj na

pravo pot. Predvsem pa se je zaznal upad motivacije za delo, dijaki, in roko na srce tudi jaz, smo bili naveličani dela na daljavo in neskončnega sedenja pred ekrani. Ta projekt pa jih je nekako prisilil, da so iz svoje »cone udobja« šli v naravo in iskali motive, ki so jih spominjali na naše organe, tako so vedno znova in znova, kljub upadu motivacije, nastajale vedno boljše fotografije. Prav tako so s svojimi pripisi ob fotografijah več kot dokazali poglobljeno znanje anatomije. Znanje so iskali v strokovni literaturi, večkrat pa so se s svojimi vprašanji obračali tudi name. (profesorica)

Športna vzgoja: Umetnik in mentorice smo dijake skozi proces ustvarjanja na delavnicah usmerjali in vodili. Z dijaki, ki so se je odločili, da bodo njihove fotozgodbe temeljile na osveščanju za zdravo življenje (z vidika gibanja za zdravje), smo še bolj aktivno sodelovali, tako s pripisi kot tudi s samim izborom fotografij. S pogovori smo poskušali dijake prebuditi tudi takrat, ko se je zdelo, da so obstali na »mrtvi točki« ... Zanimivo je, da je včasih dovolj zgolj beseda (namig), da se spet prebudijo ideje v dijaških glavah. (profesorica)

Dejavnosti (učitelja, umetnika/kulturne institucije, mladostnikov).

5. Korak: Ustvarjalnost

Čas	10. 6. 2021
Dejavnosti	Priprava in otvoritev razstave, Glavni trg Slovenj Gradec, 10. 6. 2021
Dokumentacija	Vabilo na razstavo (Priloga 7) Brošura, na spletni strani šole https://www.szs.sc-sg.si/ in http://scsg-szs.splet.arnes.si/skum/ Fotografija naslovnice brošure (Priloga 8) Fotografije z razstave (Priloga 9) + spletna stran šole http://scsg-szs.splet.arnes.si/skum/ Šolski letopis 2020/2021 (Priloga 10) + spletna stran šole, fotografija naslovnice https://www.szs.sc-sg.si/
Sprotna refleksija	Odlično se je izšlo tudi meni. Veliko sem se naučila o izbranem organu (pljuča), pa tudi o drugih, saj se vse lepo povezuje. Zelo sem zadovoljna z nastalimi zgodbami. (dijakinja) Veliko smo ponovili glede snovi pri anatomiji, saj bomo to tudi potrebovali, dijaki pa osvežujemo znanje iz treh predmetov. Projekt se mi je zdel zanimiv, fotograf se je osredotočil na vsakega dijaka posebej, kar je bilo v zelo veliko pomoč. (dijakinja) V učnem procesu, kjer je bil vključen tudi umetnik, smo dijaki razvijali svobodno razmišljanje, kreativnost, samoiniciativnost ter domišljijo, skozi metaforiko in fotografijo pa spoznavali in utrjevali znanje o delovanju

človeškega telesa in se tako na nenavaden način marsikaj naučili. Skozi povezovanje več predmetov smo fotografirali stvari, ki so nas spominjale na delovanje organov in njihove naloge ter jih povezovali z metaforičnim pomenom tako, da smo slikali vse, kar nas je spominjalo na njih. (dijak)

Nastala je čudovita razstava, na katero smo lahko vsi ponosni. Veliko truda je bilo vloženega vanjo, tako dijakov kot tudi nas mentorjev in seveda Luke. Čudovite fotografije, ki s svojimi podnapisi resnično odražajo globlje poznavanje anatomije. Menim, da bo vsak, ki si bo vzel čas, si jo ogledal in prebral podnapise odšel bogatejši za novo znanje. (profesorica)

Dejavnosti (učitelja, umetnika/kulturne institucije, mladostnikov).

7.4 Priloga 4: Konkretizacija ciljev

Cilj (prepišejo se posamezni operativni cilji)	Dokaz (Iz besedila v dokumentaciji se izpišejo situacije, ki kažejo na doseganje tega cilja. To so lahko komentarji otrok, ugotovitve iz refleksij, opis dosežka ...)
Slovenščina: Razumevanje in zanimanje za učno snov (metafore, frazemi ...) ter ustvarjalnost	Dijaki so dosegli cilj pri slovenščini, saj so dojeli, kako se izražati s frazemi, kaj so metafore, besede v prenesenem pomenu so postale stalnice njihovih zgodb. To se vidi predvsem v karantenskih zgodbah, v katerih so izražali svoje občutke med pandemijo skozi frazeme, prav tako so znali prenesti pomen na podlagi podobnosti dveh pojavov ali predmetov pri fotografiji, tako da so nastale dobre metaforične fotozgodbe, ki so jih pojasnili z natančnimi in pravilnimi pripisi k fotografijam, da je gledalec lahko izluščil pomen.
Anatomija: Razumevanje in zanimanje za učno snov (zgradba in delovanje človeškega telesa)	Dijaki so skozi dopise pod fotografijami in tudi s samimi fotografijami izkazali poglobljeno razumevanje snovi. Motivi, ki so jih našli v naravi, so več kot odlično prikazovali zgradbo in delovanje posameznih organov. Odlično se je izšlo tudi meni. Veliko sem se naučila o izbranem organu (pljuča), pa tudi o drugih, saj se vse lepo povezuje. Zelo sem zadovoljna z nastalimi zgodbami. (dijakinja) Veliko smo ponovili glede snovi pri anatomiji, saj bomo to tudi potrebovali, dijaki pa osvežujemo znanje iz treh predmetov. Projekt se mi je zdel zanimiv, fotograf se je osredotočil na vsakega dijaka posebej, kar je bilo v zelo veliko pomoč. (dijakinja) Snov smo bolje razumeli, saj smo se bolj poglobili in si organe tudi na drugačen način razložili. (dijakinja) Eden od pripisov k fotografijam: Uvod: Srce je na obeh straneh obdano s pljuči, leži v prsnem košu tik pod prsnico. Konica srca je obrnjena proti levemu kolkcu. Baza srca, iz katerega izhajajo velike krvne žile, pa je obrnjena proti desni rami. Velikost, oblika in lega srca se razlikujejo od človeka do človeka. Srce deluje brez naše volje in se nikoli ne utruja, saj je najbolj deloven organ. Je črpalka in hkrati tlačilka. V minuti prečrpa približno pet litrov krvi. Prva slika: Ko smo telesno aktivni, srce deluje hitreje, s tem je tudi cirkulacija oziroma pretok krvi po telesu večji. Druga slika: Žile so kot cesta, ki vodi kri po telesu. Poznamo vene in

	arterije. Arterije ležijo globlje v tkivu, vene so bližje površju. Arterije prenašajo po telesu kri, bogato s kisikom, medtem ko vene prenašajo kri z ogljikovim dioksidom in odpadnimi snovmi. Tretja slika: Sinusno atrijski vozlec (pacemaker) daje srcu ritem. Srce se skrči od 60- do 80-krat na minuto, temu krčenju in črpanju krvi rečemo srčni ritem. Četrta slika: Srce ima prevodni sistem, ki prevaja električni impulz med celicami srca in s tem povzroči krčenje srčne mišice. Ta električni impulz lahko izmerimo in zapišemo s pomočjo elektrokardiografa v obliki elektrokardiogram zapisa. Peta slika: Žilni sistem je razvejan po celotnem telesu. Žile se razlikujejo po velikosti, gredo od največjih žil, kot sta aorta ali vena cava, do najmanjših kapilar. Šesta slika: Ob prenizkem številu utripov v minuti (bradikardija), srce potrebuje spodbudo srčnega spodbujevalnika (pacemakerja). Prvi srčni spodbujevalnik so v človeka vsadili leta 1958, žal je učinkovito delal le nekaj ur. Zamenjali so ga z drugim, izboljšanim, ki je deloval le nekaj dni. Zamenjali so kar 22 različnih modelov spodbujevalnikov, da so prišli do današnjih. Sedma slika: Na koncu življenja (ob smrti) srce preneha biti in kri se več ne pretaka po naših žilah. (dijakinja)
Športna vzgoja: Poznati delovanje organizma v mirovanju ter pri povečani obremenitvi in naporu.	Tako v začetku leta »v živo«, kot pozneje na daljavo, smo pri športni vzgoji v praksi in teoriji poglobljali splošno znanje o delovanju našega telesa v mirovanju kot tudi ob naporu. Z merjenjem srčnega utripa pri intenzivni vadbi so dijaki beležili svoje rezultate in bolje razumeli, kako to pozitivno vpliva na njihovo zdravje, na pridobivanje kondicije. Pripis k fotografijam (Klara T.): Slika: Pljučem koristi dalj časa trajajoča telesna vadba, na primer tek ali hitra hoja. Telesna dejavnost krepi tudi mišice ramenskega obroča in oblikuje prsni koš, s čimer se kapaciteta pljuč poveča. Telovadba in pravilno dihanje izboljšujeta delovanje trebušne prepone, ki je glavna dihalna mišica. S tem izboljšamo zdravje, kar olajša delo pljuč. Slika: Ob globokem dihanju, ki ga izvajamo med športnimi dejavnostmi, se krepijo dihalne mišice, prečistijo se pljuča, aktivirajo se tudi deli pljuč, ki so v umirjenem stanju slabše predihani.
Športna vzgoja: Pozitivno vrednotiti zdrav način življenja	Med ustvarjanjem fotozgodb so nekateri dijaki ponovno ugotovili to,

	kar sem jim med poukom športne vzgoje večkrat ponovila, kako pomembno je preventivno delovanje za zdrav duh v zdravem telesu.
Medpredmetno povezovanje in skupinsko delo	Ponovili smo veliko snovi za nazaj, saj bomo to tudi potrebovali. Osvežujemo pa znanje iz treh predmetov. Projekt se mi je zdel zanimiv, fotograf se je osredotočil na vsakega dijaka posebej, kar je bilo v zelo veliko pomoč. (dijakinja) S sošolci smo se bolje povezali, saj smo fotozgodbo delali skupaj. Bilo je zabavno, veliko smo se naučili. (dijakinja)
Skupno razmišljanje, ustvarjanje, izvedba (oblikovanje učne skupnosti in spodbujanje sodelovalnega učenja)	Fotograf nas je s temi fotozgodbami kot razred zbližal, saj smo se odločili, da bomo delo opravili s skupnimi močmi. Na to kažejo refleksije dijakov: Današnje delo mi je bilo v pomoč, dobila sem kar nekaj novih idej za fotografije in fotozgodbo. Organizacija dela ne bi mogla biti boljša. Všeč mi je bilo, da smo bili v manjših skupinah in da je delo potekalo na malo drugačen način. Drugače samo poslušamo in prepisujemo snov, tukaj pa smo se pogovarjale in si izmenjavale ideje. Mislim, da bi lahko to večkrat ponovili. (dijakinja) Današnje delo mi je bilo v res ogromno pomoč. Čeprav sem že prej imela nekaj idej, nisem vedela, kako jih dejansko uresničiti, današnja konferenca pa mi je to na veliko načinov pokazala ter me še dodatno motivirala. Občutek imam, da nekako bolje vem, kaj hočem in kako bom to izpeljala. Organizacija današnjega dela je bila odlična, všeč mi je bilo, da smo bili razporejeni v skupine, saj so tri glave vedno boljše kot ena, še posebej ko je treba dobiti kakšno dobro idejo. Pa še veliko lažje je, ko se lahko sproti posvetuješ z drugimi, izveš njihovo mnenje ter na podlagi le-tega nekako vse oblikuješ. Po današnji konferenci imam veliko več idej in motivacije kot prej. Ker je idej res ogromno, moram sedaj samo še izbrati tisto najboljšo ter jo izvesti na najboljši možen način. (dijakinja)
Izražanje občutkov	Na trenutke imam občutek, da nas je Bog popolnoma zapustil in nam zaril nož v hrbet. Vseh trenutnih ukrepov imam že vrh glave, a se zavedam, da so ključnega pomena za zaježitev virusa. Veliko je takšnih dni, ko vstanem z levo nogo, vso situacijo pa si morda res malo preveč jemljem k srcu. Velikokrat si želim, da bi enostavno preslišala nove, še strožje ukrepe in tako zame ne bi veljali. (dijakinja) Na jetra mi gre, da nikamor ne smem in da se ne morem družiti s prijatelji. Res je težko. Vsi nas vlečejo za nos, da se bo stanje izboljšalo, a vedno bolj zastrujejo ukrepe. Sama pa pravim, da bomo tudi to prebrodili in ponovno zaživel, saj je življenje eno samo, zato ga moramo živeti s polnimi pljuči. (dijakinja)

Motiviranje in spodbujanje dijakov pri delu na daljavo	Problem je bil v neosebni stiku, saj smo delali na daljavo. Predavanje smo imeli po pouku in je trajalo dve uri. Naša koncentracija je padla in smo mu težko sledili. (dijakinja) Drugo predavanje se mi je zdelo bolj razumljivo, saj nam je fotograf natančneje razložil, kako naj bi potekala fotozgodba, potem pa so nas mentorice in fotograf spodbudili, naj vztrajamo in to nam je koristilo. Fotografije smo pozneje izboljšali in dodali nove. (dijakinja) Čeprav so dijaki poslali napačne fotografije, smo jih znova opomnili, opogumili in motivirali ter jih poslali ponovno na pot. Njihova slabovoljnost je minila, ko jih je fotograf pohvalil za njihov trud in napredek. (Darja Skutnik)
---	---

